

שני דיני פרק שלשה עשר כתובות

ק"ב.

עין משפט נר מצוה

ע"ה א מ"י פ"ה הל' ג'
מל"ס הלכה י"א:
ע"ב ש"ס הלכה י"א

לענין רש"י

שאנ"ד (שיאוניו"ר).
(לחם) נעשה מקמח גרתי.

מוסף רש"י

אקרא. מקום מעבר
הנה, ובלע"ז פוטע"ן
(מגילה א). אפשר אדם
בונה בית לבנו קטן.
נען קטן הנני של
חס היה ומנרים שני
לנני (סוטה דל). אלא
שמבונה על אחת
משבעה בצוען. לטון
אכנה ממנה (בראשית טו)
לומר מושתת צפירות
(סוטה דל). בטרשים.
סלעים, שאין עשין פירות
לכך להם (שם). עמא
פזיזא. נהר, דקדמיתו
פומיכו לאודניכו.
קודם ששעמם אמה
האך היא קשה ואם מוטלו
לעמוד בה קבלתם עליכם
לקיימה (שבת פח).
הדרן עלך שני דיני
גזירות

מנשק כיפי דעכו. משמע דמלך ישראל הוא וכן צביליה מי
שאלחו (גיטין דף ע"ו) ומימה דצ"ק דגיטין (דף ג' ושם)
תנן עכו כלרץ ישראל לגיטין משמע דהוי מחוץ לררץ ומפרש צירושל'
חזיה כלרץ וחזיה צמוץ לררץ: **רבי חנינא** הוה מתקף מתקפיה.

פירוש שוקל אצנים ומולאן קלות אמר
עדיין לא נכנסתי לררץ ישראל כיון
שקלן ומללן כצידות אמר כבר
נכנסתי לררץ ישראל וכן מפרש
בתנאומא צפרשם שלח לך כשעלה ר'
חנינא הגדול מצבל צקש לידע אס
נכנס לא"י והיה שוקל אצנים כל זמן
שהיו קלות אמר עדיין לא נכנסתי
לררץ ישראל כיון שמתלן כצידות אמר
אין אלו אלא אצני ארץ ישראל והיה
מנשקן וקרא עליהן את הפסוק
הזה כי רצו עזדיך את אצניה:
170

אמרו ליה קטופי נינהו אמר ארץ ארץ הכניסי פירותיך למי את מוציאה
פירותיך לערביים^א הללו שעמדו עלינו בחטאתינו לשנה איקלע ר' חייא
להתם חזנהו דהו קיימי בעיזי אמר עזים בין הגפנים אמרו ליה זיל לא
תעביד לן כי חברך: תנו רבנן בברכותיה של ארץ ישראל בית סאה עושה
חמשת ריבוא כורין בישיבתה של צוען בית סאה עושה שבעים כורין
דתיא אמר רבי מאיר אני ראיתי בבקעת בית שאן בית סאה עושה שבעים
כורין ואין לך מעולה בכל ארצות יותר מארץ מצרים שנאמר כגן ה' כארץ
מצרים ואין לך מעולה בכל ארץ מצרים יותר מצוען דהו מרבו בה מלכים
דכתיב כי היו בצוען שריו ואין לך טרשים בכל א"י יותר מחברון דהו
קברי בה שיכבי ואפילו הכי חברון מבונה על אחת משבעה בצוען דכתיב
והחברון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים^ב מאי נבנתה אילימא נבנתה
ממש אפשר אדם בונה בית לבנו קטן קודם שיבנה לבנו גדול שנאמר
ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען אלא שמבונה על אחת משבעה בצוען
והני מילי בטרשים אבל שלא בטרשים חמש מאה והני מילי שלא
בברכותיה אבל בברכותיה כתיב ויזרע יצחק בארץ ההיא וגו' תניא אמר
רבי יוסי סאה ביהודה היתה עושה חמש סאין סאה קמח סאה סלת סאה
סובין סאה מורסין וסאה קיבוריא א"ל ההוא צדוקי לר' חנינא יאה משבחיתו
בה בארעכון^ב בית סאה אחת הניח לי אבא ממנה משח ממנה חמר ממנה
עיבור ממנה קיטניות ממנה רעות מקנתי א"ל ההוא בר אמראה לבר
ארעא דישאל האי [תאלתא] דקיימא אגודא דירדנא כמה גדריתו מינה
אמר ליה שיתין כורי א"ל אכתי לא עייליתו בה אחריבתוהו אנן
מאה ועשרים כורי הוה גורין מינה אמר ליה אנא נמי מחד גיסא
קאמינא לך אמר רב חסדא מאי דכתיב ואתן לך ארץ חמדת נחלת
צבי למה ארץ ישראל נמשלה לצבי לומר לך מה צבי זה אין עורו
מחזיק בשרו אף ארץ ישראל אינה מחזקת פירותיה דבר אחר מה צבי
זה קל מכל החיות אף ארץ ישראל קלה מכל הארצות לבשל את פירותיה
אי מה צבי זה קל ואין בשרו שמן אף ארץ ישראל קלה לבשל ואין פירותיה
שמנים תלמוד לומר זבת חלב ודבש שמנים מחלב ומתוקים מדבש רבי
אלעזר כי הוה סליק לארץ ישראל אמר פלמי לי מהדא כי שמכוהו אמר פלמי
לי מתרתי כי אותבוהו בסוד העיבור אמר פלמי לי מתלת שנאמר והיתה
ידי אל הנביאים החזיים שוא וגו' בסוד עמי לא יהיו זה סוד עיבור ובכתב
בית ישראל לא יכתבו זה סמיכה ואל אדמת ישראל לא יבואו כמשמעו רבי
זירא כי הוה סליק לא"י לא אשכח מברא למעבר נקט במצרא וקעבר אמר
ליה ההוא צדוקי עמא פזיזא דקדמיתו פומיכו לאודניכו אכתי בפזיותיכו
קיימיתו אמר ליה דוכתא דמשה ואהרן לא זכו לה אנא מי יימר דוכינא
לה: יר' אבא מנשק כיפי דעכו ר' חנינא מתקן מתקליה ר' אמי ורבי אסי
קיימי

והוה כמבי מיכסי עד אקרא דולונגני. כשמלרף כל המקומות
ישתער לכך: נקטו צדיה. מללן קטנות נחמות צדו אמת: קטפי.
אשכולות דמתרגמינן (ויקרא כה) לא תצלוך לא תקטוף: לשה.
לסוף שנה: צצרוסיה. כשהשנה מצורכת: צישיפה של זוען.

לומר דמפרש ואילו ומללן אתה
למד לררץ ישראל דמפרש ואילו:
אני ראוי צנקעס זים שאן. שהיא
משאר ארצות: זים סאה עושה
שצעים כורים. וכיון דצצא ארצות
יש שצעים כורים כל שכן צצאן מצרים
שאיין לך מעולה בכל הארצות כמצרים
שהי נמשלה לגן ה' ואין צמצרים
מדינה מעולה כנעון: דמרנו זה
מלכי. מצרים שנאמר כי היו צצוען
שריו. על מלכי ישראל הכחזו מדבר
לגנאן שמרדו צצקצ"ה וסמכו על
מלכי מצרים ותמיד היו שריהם
ושלוחיהם מלויין צצוען שלוחים למלך
מצרים מציאין תשורה: מצונה.
צנויה בכל טוב. מצונה לשון פרי
דכתיב (בראשית ג) ואכנה גם אנכי
ממנה: לצנו הקטן. לכנען: לצנו
גדול. למצרים: על אחת משצעה.
היי שצע פעמים שצעים כורים
הרי ד' מאות ומשעים וצמקום שאינו
טרשים כחברון יש להוסיף עד חמש
מאות וצצרוסיה כתיב מאה שערים
על אחת שצשאר שנים נצצרך למאה.
מאה פעמים חמש מאות הרי חמשת
ריבוא: סאה קמה. הוה אצק דק
היולא מן הנפה והטעין טחויין
בצחיים של גריסין ואין טחויין דקין
והנפה מוליאה הקמח וקולטת פסולת
ומחזיר מה שצנפה לריחים: סויין.
שהמכתש מוליאה כשלותמין טעין
לסולת כותשין אומן צמכתשת:
מורסין. הן סויין היולאין צאחרונה:
קיבוריא. קמח שאינו יפה שעושים
ממנו פת קבור קורין שאנדי"ר:
יאה משבחיתו זה צצרעכון. יפה
אחס משבחין אותה: זים סאה הניח
לי אבא. צצאן ישראל: א"ל ההוא
בר אמורא. אחד מצני האמורי
אמר ליהודי תחלת ציאמו לררץ:
הך סאלתא דקיימא אגודא דירדנא.
דקל פלוי העומד על שפת הירדן:
כמה גדריתו מינה. כמה תמרים
אחס גודרים הימנו. לקיטת תמרים
קרויה גדירה צלשון נמשנה וגזרח
צלשון ארמי: אין עורו מחזיק אס
צצרו. שהעור כוון וגומד לאחר
הפשטו: אינה מחוקק פירושה.
עושה פירותיה מרובין עד אין מקום
להצניען: פלמי לי מהדא. נללתי
מאחס מהן מן הקללות האמורות
צמקרא: נקט צמצרא. יש מקום
שאיין גשר ומשליכין עץ על רוחם
הנהר משפה לשפה ואינו רחב לילך
לעלו כי אס אוחז צדידו צצבל המתוח
למעלה הימנו קשור שני ראשו

צשתי יתדות אחת מכלן ואחת מכלן
שהקדמתם נעשה לנשעם ועודכס
סלעים: מסקן מתקליה. עס צהול: דקדמיסו פומיכו לאודניכו. מתחלתס הייתס צהוליס
עמא פזיזא. עס צהול: דקדמיסו פומיכו לאודניכו. מתחלתס הייתס צהוליס

(א) וני' חוס' ע"ז נט. ד"ה
אקלען, (ב) ונס"א: לגוים,
(ג) סוטה לד: (ד) ונס"א:
מיאלן, (ה) וני' חוס' צ"ב
י"א. ד"ה ולא חת, (ו) וני'
ר"ה ג'. ובצ"ש שס לע"ק
וע"ע גיטין טו, (ז) שבת
פח, (ח) נס"א: הסולת.

תורה אור השלם

1. ארץ פרי למלכה
מרת ישיב בה:
תלים קו לד
2. וישא לזט את עיניו
וירא את כל כפר הירדן
כי בלה משקה לפני
שחת יי את סדם ואת
עמרה כגן יי בארץ
מצרים באבא צער:
בראשית יג י
3. כי היו בצען שריו
ומלאויו חס יציעו:
ישיב ל ד
4. ויצעלו בגבן ויבא עד
הבדון וחס אדימן ששי
וחלמי ילדי הענק
והבדון שבע שנים
נבנתה לפני צען
מצרים: במדבר יג כב
5. ובני חם כוש ומצרים
ופוט וכנען: בראשית יו
6. ויזרע יצחק בארץ
ההוא ומצאא בשנה
ההוא מאה שערים
ויברכהו יי:
בראשית כו כ
7. ונאבני אמרתי איך
אשיתך בגנים ואתן לך
ארץ חמדת נחלת צבי
צבאות גוים ואמר אבי
תקרא לי ומאתרי לא
תקבו: ירמיהו ג יג
8. והיתה ידי אל
הנביאים החזיים שוא
והקטמים קוב בסוד עמי
לא יהיו ובכתב בית
ישאל לא יכתבו ואל
אדמת ישראל לא יבואו
ירדעתם כי אני אדוני
אלהים: יחזקאל יג ט

הגהות הב"ח

(א) אמר ליה לא
עייליתו בה אכתי
אחריבתוהו אן: